

1

Ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών με τη χρήση τεχνολογίας VR (*Virtual Reality – εικονική πραγματικότητα*) για την ενίσχυση των δεξιοτήτων ενσυναισθητικής επικοινωνίας σε μελλοντικούς επαγγελματίες υγείας

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά έγκριση του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει μόνο τις απόψεις των δημιουργών και η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Συν-χρηματοδοτείται από το
Πρόγραμμα Erasmus+ της
Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών με τη χρήση τεχνολογίας VR για την ενίσχυση των δεξιοτήτων ενσυναισθητικής επικοινωνίας σε μελλοντικούς επαγγελματίες υγείας

Συντονιστής έργου:

www.mmclearningsolutions.com

Συνεργάτες έργου

<https://www.unic.ac.cy/el/>

<http://www.cycert.org.cy/index.php/el/>

<https://www.vub.be/>

<https://www.charite.de/en/>

UNIVERSITY OF
THESSALY

<https://www.uth.gr/>

<http://www.omegatech.gr/>

Τομέας εργασίας 1: *Γενική επισκόπηση της ενσυναίσθησης*

Ενότητα 1.1: Κατανόηση της
ενσυναίσθησης και των
ιδιοτήτων/ικανοτήτων που είναι
απαραίτητες για την ενσυναίσθηση

Διάρκεια: 7 ώρες

Εκπαιδευτής:

Καλωσόρισμα και εισαγωγή

30 λεπτά

- ▶ «Άσκηση χρυσού λεπτού»
- ▶ Ο(η) εκπαιδευτής(-εύτρια) κρατά το χρόνο χρησιμοποιώντας ένα χρονόμετρο
- ▶ Σε δυάδες παρακαλώ μιλήστε με τον(τη) συνεργάτη σας για ένα λεπτό για ένα θέμα που αισθάνεστε άνετα και είναι αλήθεια για τον εαυτό σας. Ο(η) συνεργάτης σας δεν μπορεί να κρατήσει σημειώσεις και δεν μπορεί να σας κάνει ερωτήσεις. Πρέπει να ακούει προσεκτικά.
- ▶ Μετά από ένα λεπτό αλλάζετε. Ο(η) συνεργάτης σας μιλάει για ένα λεπτό και πρέπει να παραμείνετε σιωπηλοί ακούγοντας τον(την)
- ▶ Όταν περάσουν τα δύο λεπτά, κάθε ζευγάρι πρέπει να απευθυνθεί σε όλη την ομάδα για το τι έχει μάθει ο ένας για τον άλλον

Θέσπιση βασικών κανόνων (1/2)

30 λεπτά

- ▶ Ζητήστε από τους(τις) φοιτητές(-ήτριες) να σκεφτούν μερικές από τις καλύτερες ομαδικές συζητήσεις στις οποίες συμμετείχαν. Στη συνέχεια, ζητήστε τους να σκεφτούν τι έκανε αυτές τις συζητήσεις τόσο ικανοποιητικές. Αυτά θα πρέπει να τα καταγράψουν. (Παράδειγμα: αισθάνθηκα άνετα να συμμετέχω, αισθάνθηκα ότι ο(η) καθηγητής(-ήτρια) ήταν προσιτός(-ή), κ.λπ.)
- ▶ Στη συνέχεια, ζητήστε από τους(τις) φοιτητές(-ήτριες) να σκεφτούν τις χειρότερες ομαδικές συζητήσεις στις οποίες έχουν συμμετάσχει και να σκεφτούν τι έκανε αυτές τις συζητήσεις τόσο μη ικανοποιητικές. Και αυτά θα πρέπει να τα καταγράψουν.
- ▶ Για κάθε ένα από τα θετικά χαρακτηριστικά που προσδιορίζονται, ζητήστε από τους(τις) φοιτητές(-ήτριες) να προτείνουν τρία πράγματα που θα μπορούσε να κάνει η ομάδα για να διασφαλίσει ότι αυτά τα χαρακτηριστικά θα είναι παρόντα.

Θέσπιση βασικών κανόνων (2/2)

30 λεπτά

- ▶ Για καθένα από τα αρνητικά χαρακτηριστικά που εντοπίστηκαν, ζητήστε από τους(τις) φοιτητές(-ήτριες) να προτείνουν τρία πράγματα που θα μπορούσε να κάνει η ομάδα για να διασφαλίσει ότι αυτά τα χαρακτηριστικά δεν θα υπάρχουν.
- ▶ Χρησιμοποιήστε τις προτάσεις των φοιτητών(-ριών) για να συντάξετε ένα σύνολο βασικών κανόνων στους οποίους συμφωνείτε όλοι και διανείμετέ τους γραπτώς.
- ▶ Περιοδικά, ζητήστε από την τάξη να αναλογιστεί εάν οι βασικοί κανόνες που θεσπίστηκαν στην αρχή του εξαμήνου λειτουργούν και προχωρήστε σε προσαρμογές ανάλογα με τις ανάγκες.

Μερικοί χρήσιμοι κανόνες

- ▶ Κινητά τηλέφωνα
- ▶ Κάπνισμα
- ▶ Διαλείμματα
- ▶ Άλλα

Συμμετοχή

Σεβασμός

Εξέφρασε την άποψή σου

Πρόγραμμα ημέρας(-ών) 15 λεπτά

- ▶ 3 ημέρες εκπαίδευσης συνολικά
- ▶ Κάθε ημέρα θα περιλαμβάνει:
 - ▶ Διαδραστικές ασκήσεις
 - ▶ Μια παρουσίαση PowerPoint
 - ▶ Αξιολόγηση εκπαιδευτικών βίντεο
 - ▶ Παιχνίδια ρόλων για προσομοίωση ασθενών
 - ▶ Σενάρια εικονικής πραγματικότητας (VR)

Ανταλλαγή ιδεών: πώς αντιλαμβάνεστε την ενσυναίσθηση; 40 λεπτά

- ▶ Η ομάδα θα επιλέξει ένα άτομο που θα γράφει στον πίνακα τις απαντήσεις στις ακόλουθες ερωτήσεις:
- ▶ **Πώς αντιλαμβάνεστε την ενσυναίσθηση;**

Ενότητα 1.1:
Κατανόηση της
ενσυναίσθησης και
των ιδιοτήτων/
ικανοτήτων που
είναι απαραίτητες
για την
ενσυναίσθηση

Μαθησιακά αποτελέσματα: Γνώση (1/2)

1. Απαριθμήστε τρεις διαφορετικούς τύπους ενσυναίσθησης (συναισθηματική, γνωσιακή, φιλοκοινωνική)
1. Περιγράψτε τις διαφορετικές ψυχολογικές προσεγγίσεις κατά την έρευνα της ενσυναίσθησης
1. Περιγράψτε τα σχετικά ερευνητικά ευρήματα σε σχέση με την ενσυναίσθηση σε διαφορετικά περιβάλλοντα υγειονομικής περίθαλψης (π.χ. ιατρική, μαιευτική, φυσιοθεραπεία)

Μαθησιακά αποτελέσματα: Γνώση (2/2)

4. Απαριθμήστε τις ιδιότητες / ικανότητες που είναι απαραίτητες για την ενσυναίσθηση σύμφωνα με δημοσιευμένες δηλώσεις συναίνεσης (Δήλωση συναίνεσης Kalamazoo Acad. Med. 2001;76:390–393, Δήλωση συναίνεσης ιατρικής κατάρτισης του Ηνωμένου Βασιλείου 2008: 42: 1100-1107 και μοντέλο Calgary/Cambridge Silverman et al 2013)
4. Καθορίστε τις ιδιότητες / ικανότητες που απαιτούνται για την ενσυναίσθηση σύμφωνα με δημοσιευμένες δηλώσεις συναίνεσης (Δήλωση συναίνεσης Kalamazoo Acad. Med. 2001;76:390-393 και δήλωση συναίνεσης ιατρικής κατάρτισης του Ηνωμένου Βασιλείου 2008: 42: 1100–1107)

Μαθησιακά αποτελέσματα: Δεξιότητα (1/2)

6. Αναστοχαστείτε και αυτοαξιολογήστε το επίπεδο ή την έλλειψη ενσυναίσθησης στην καθημερινή ζωή

Χρησιμοποιήστε τεκμηριωμένες τεχνικές όπως αναφέρονται παρακάτω για να αναπτύξετε ενσυναίσθηση κατά την έναρξη μιας συνεδρίας με τους ασθενείς και να συγκεντρώσετε πληροφορίες:

7. Επιδείξτε γνήσιο ενδιαφέρον και σεβασμό για την άλλη πλευρά
7. Επιδείξτε ενεργή ακρόαση
7. Χρησιμοποιήστε λεκτικά και μη λεκτικά σημεία με τρόπο που διευκολύνει / ενισχύει την ενσυναίσθηση
7. Χρησιμοποιήστε κατάλληλες τεχνικές ερωτήσεων

Μαθησιακά αποτελέσματα: Δεξιότητα (2/2)

11. Χρησιμοποιήστε τεχνικές αποσαφήνισης
11. Παρουσιάστε τις καθοδηγητικές ενδείξεις
11. Χρησιμοποιήστε τεχνικές σύνοψης
11. Εκμαιεύστε τις ιδέες, τις ανησυχίες, τις προσδοκίες (*Ideas, Concerns, Expectations - ICE*) του ασθενούς
11. Αναγνωρίστε, εκτιμήστε και επικυρώστε τις ανησυχίες και τα συναισθήματα (*Recognise, Acknowledge and Validate - RAV*) του ασθενούς
11. Παρέχετε υποστήριξη δείχνοντας ενσυναίσθηση, εκφράζοντας παράλληλα ανησυχία, κατανόηση, προθυμία να βοηθήσετε, αναγνωρίζοντας τις προσπάθειες διαχείρισης και της κατάλληλης αυτοφροντίδας
11. Αντιμετωπίστε με ευαισθησία λεπτά ζητήματα

Μαθησιακά αποτελέσματα: Επάρκειες

18. Αξιολογήστε την ανατροφοδότηση από συναδέλφους και προσομοιωμένους ασθενείς σχετικά με το επίπεδο ενσυναίσθησης και τους τρόπους βελτίωσης
18. Προσαρμόστε την ενσυναισθητική συμπεριφορά στις ανάγκες του ασθενούς και άλλων φροντιστών υγείας.

Χάρτης διαδρομής

Χάρτης διαδρομής

Γενική επισκόπηση της
ενσυναίσθησης
(90 λεπτά)

Ενσυναίσθηση έναντι συμπάθειας

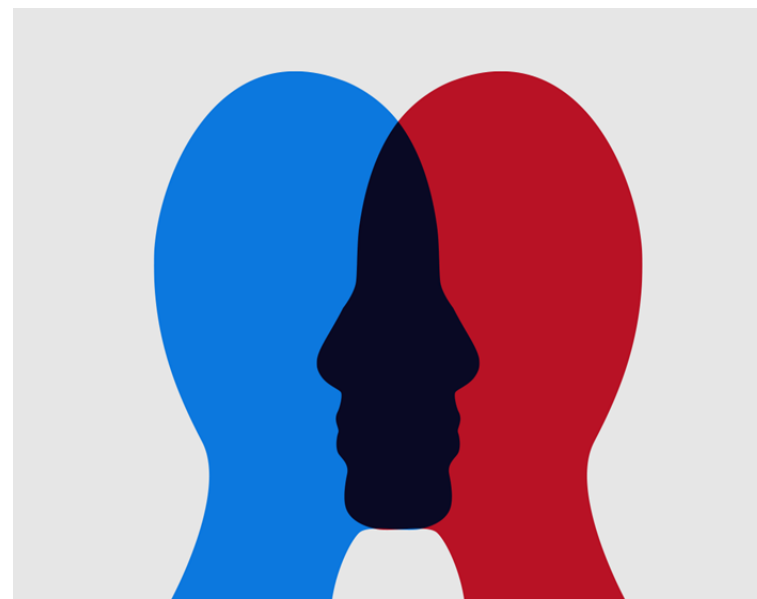

<https://www.youtube.com/watch?v=1Ewvqu369Jw>

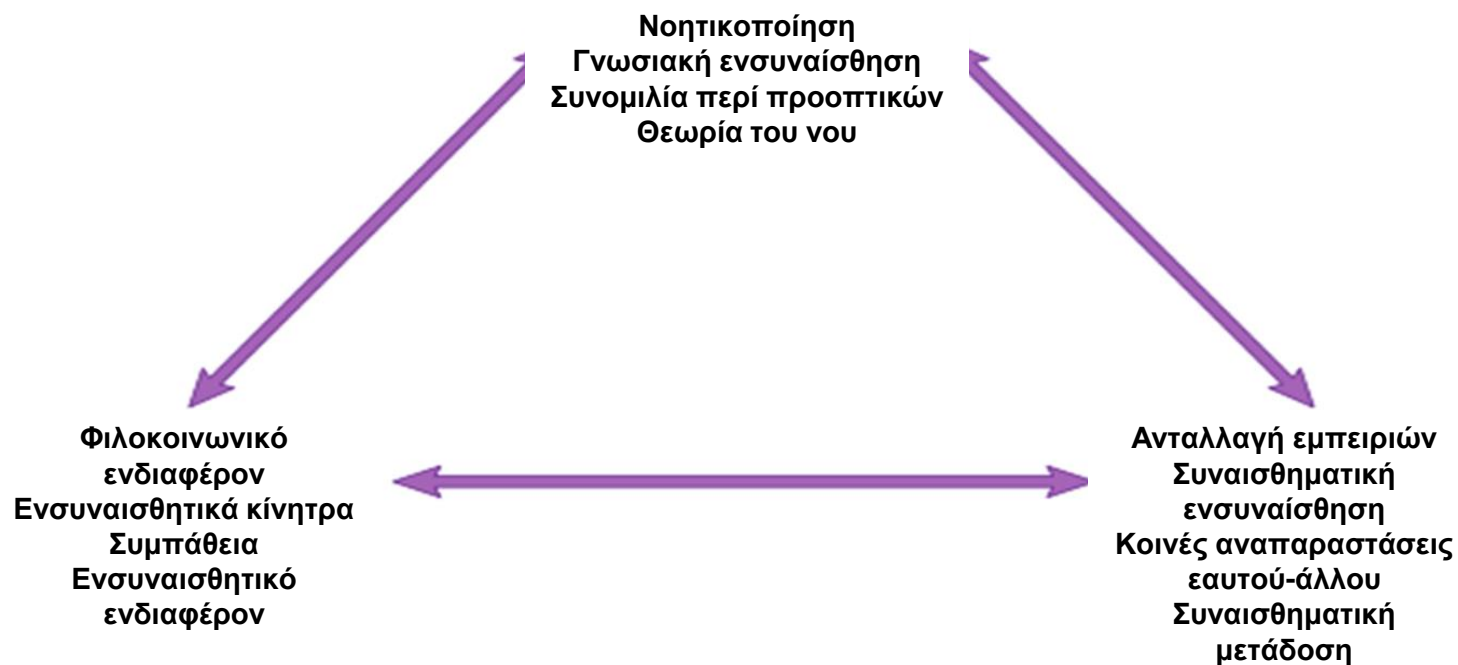

Ορισμός της ενσυναίσθησης

- ▶ «Η ενσυναίσθηση είναι μια φυσική κοινωνικοσυναισθηματική ικανότητα που έχει εξελιχθεί με τον εγκέφαλο των θηλαστικών για να σχηματίσει και να διατηρήσει κοινωνικούς δεσμούς και η οποία περιλαμβάνει διαφορετικά συστατικά μέρη» (σελ. 234)

Το τρίγωνο της ενσυναίσθησης

Αντιγραφή εικόνας από: Zaki J, Ochsner KN. The neuroscience of empathy: progress, pitfalls and promise. Nature neuroscience. 2012 May;15(5):675.

Ορισμοί των όρων ενσυναίσθησης (1/3)

- Γνωσιακή ενσυναίσθηση, νοητικοποίηση, συνομιλία περί προοπτικών, θεωρία του νου =
«η ικανότητα ρητής αιτιολόγησης και άντλησης συμπερασμάτων για τις ψυχικές καταστάσεις άλλων ατόμων» **(Zaki & Ochsner, 2012)**
ή
«η συνειδητή επίγνωση της συναισθηματικής κατάστασης ενός άλλου ατόμου» **(Decety et al, 2014)**

Zaki J, Ochsner KN. The neuroscience of empathy: progress, pitfalls and promise. *Nature neuroscience*. 2012 May;15(5):675.

Decety, Jean, et al. "A social neuroscience perspective on clinical empathy." *World Psychiatry* 13.3 (2014): 233

Ορισμοί των όρων ενσυναίσθησης (2/3)

- Συναισθηματική ενσυναίσθηση, ανταλλαγή εμπειριών, κοινές αναπαραστάσεις εαυτού-άλλου, συναισθηματική μετάδοση =
«η τάση αποδοχής, συντονισμού ή «κοινοποίησης» των συναισθημάτων των άλλων»

Zaki J, Ochsner KN. The neuroscience of empathy: progress, pitfalls and promise. Nature neuroscience. 2012 May;15(5):675.

Ορισμοί των όρων ενσυναίσθησης (3/3)

- ▶ Φιλοκοινωνικό ενδιαφέρον, ενσυναισθητικά κίνητρα, συμπάθεια, ενσυναισθητικό ενδιαφέρον, συμπόνια, αλtruισμός =
«Τα φιλοκοινωνικά κίνητρα για να βοηθήσετε τους άλλους ως αποτέλεσμα της χρήσης μιας ή και των δύο άλλων γωνιών του τριγώνου ενσυναίσθησης (π.χ. για να μοιραστείτε ή/και να κατανοήσετε γνωσιακά τα συναισθήματα που βιώνουν)»

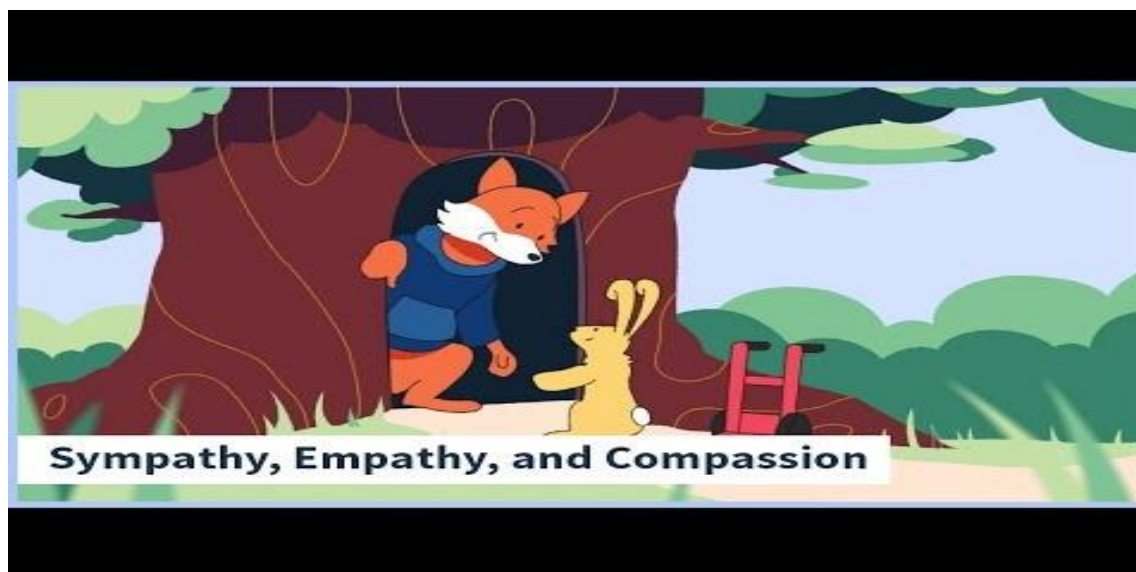

Zaki J, Ochsner KN. The neuroscience of empathy: progress, pitfalls and promise. Nature neuroscience. 2012 May;15(5):675.

Συναισθηματική μετάδοση

Συμπάθεια, ενσυναίσθηση και συμπόνια

<https://www.youtube.com/watch?v=XXb2awAbmUA>

Παιχνίδι γνώσεων

- ▶ Ποιες είναι οι κύριες διαφορές μεταξύ των 3 πτυχών της ενσυναίσθησης, όπως αυτές ορίζονται στο τρίγωνο της ενσυναίσθησης;
- ▶ Δώστε ένα παράδειγμα για κάθε τύπο ενσυναίσθησης όπως ορίζεται στο τρίγωνο της ενσυναίσθησης.

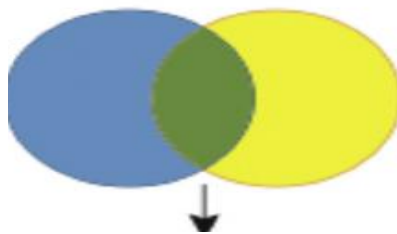
Έρευνα για την ενσυναίσθηση

- ▶ Νευροεπιστήμες
- ▶ Ψυχολογικές προσεγγίσεις

Έρευνα για την ενσυναίσθηση: νευροεπιστήμες

a
Περιοχές ενεργές κατά
την απευθείας
εμπειρία σε πρώτο
πρόσωπο (κατάσταση
εαυτού)

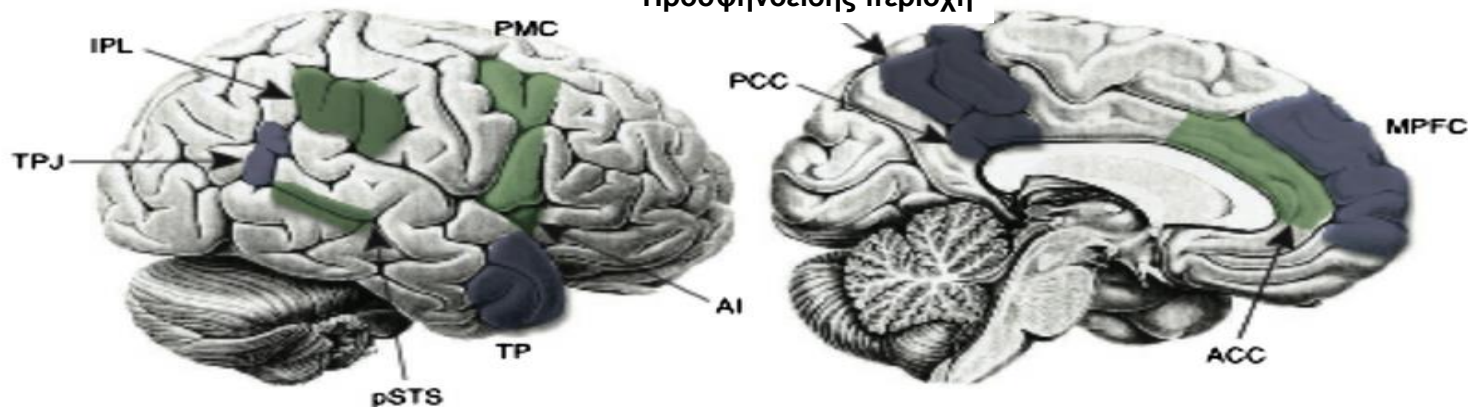
Περιοχές ενεργές
κατά την αντίληψη
τρίτων προσώπων
(κατάσταση άλλων)

↓
Νευρική αντήχηση

b Ο John είπε στην Emily ότι έχει μια Porsche. Στην πραγματικότητα, το αυτοκίνητό του ήταν Ford. Η Emily, ωστόσο, δεν ξέρει τίποτα για τα αυτοκίνητα, οπότε πίστεψε τον John.

c

Αντιγραφή εικόνας από: Zaki J, Ochsner KN. The neuroscience of empathy: progress, pitfalls and promise. Nature neuroscience. 2012 May;15(5):675.

Έρευνα για την ενσυναίσθηση: Ψυχολογικές προσεγγίσεις

- ▶ Βασιστείτε σε μεγάλο βαθμό στη συμπεριφορά για να υποδείξετε τη λειτουργία των ενσυναισθητικών απαντήσεων
- ▶ Εργαστηριακά πειράματα, πειράματα πεδίου, έρευνες που χρησιμοποιούν μέτρα αυτοαναφοράς (π.χ. κλίμακα Jefferson)
- ▶ Ποιοτική έρευνα χρησιμοποιώντας βιντεοσκοπημένες αλληλεπιδράσεις (π.χ. Ορισμοί κωδικοποίησης συναισθηματικών ακολουθιών της Verona (VR-CoDES) - δύο εγχειρίδια, ένα για υποδείξεις και ανησυχίες που εκφράζονται από τους ασθενείς και ένα για τις απαντήσεις των παρόχων υγείας)

Κλίμακα Jefferson της ιατρικής ενσυναίσθησης (Έκδοση για φοιτητές(-ήτριες) ιατρικής (Hojat et al 2011))

1. Η κατανόηση από τους γιατρούς των συναισθημάτων των ασθενών τους και των συναισθημάτων των οικογενειών των ασθενών τους δεν επηρεάζει την ιατρική ή χειρουργική θεραπεία.

Διαφωνώ έντονα 1 2 3 4 5 6 7
Συμφωνώ απόλυτα

2. Οι ασθενείς αισθάνονται καλύτερα όταν οι γιατροί τους κατανοούν τα συναισθήματά τους.

Διαφωνώ έντονα 1 2 3 4 5 6 7
Συμφωνώ απόλυτα

3. Είναι δύσκολο για έναν γιατρό να βλέπει τα πράγματα από την οπτική γωνία των ασθενών.

Διαφωνώ έντονα 1 2 3 4 5 6 7
Συμφωνώ απόλυτα

4. Η κατανόηση της γλώσσας του σώματος είναι εξίσου σημαντική με τη λεκτική επικοινωνία στις σχέσεις γιατρού-ασθενούς.

Διαφωνώ έντονα 1 2 3 4 5 6 7
Συμφωνώ απόλυτα

5. Η αίσθηση του χιούμορ ενός γιατρού συμβάλλει σε ένα καλύτερο κλινικό αποτέλεσμα.

Διαφωνώ έντονα 1 2 3 4 5 6 7
Συμφωνώ απόλυτα

6. Επειδή οι άνθρωποι είναι διαφορετικοί, είναι δύσκολο να δεις τα πράγματα από την οπτική γωνία των ασθενών.

Διαφωνώ έντονα 1 2 3 4 5 6 7
Συμφωνώ απόλυτα

Ευρήματα σχετικά με την EmpathyInHealth^{®2} (ενσυναίσθηση στην υγεία) (1/4)- Ιατρική κατάρτιση

- ▶ Η ικανότητα των γιατρών να συμπάσχουν με τους ασθενείς τους είναι ένα κρίσιμο συστατικό της αποτελεσματικής υγειονομικής περίθαλψης
- ▶ Η ενσυναίσθηση βελτιώνει την ικανοποίηση και τη συμμόρφωση των ασθενών με τη θεραπεία, μειώνει τις αγωγές για επαγγελματική αμέλεια και βελτιώνει την ικανότητα των γιατρών στην παροχή ιατρικών συμβουλών στους ασθενείς και την ικανότητά τους να κάνουν ακριβείς διαγνώσεις και να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά πόρους
- ▶ Ορισμένες ιατρικές σχολές, προσπαθούν να επιλέξουν υποψήφιους(-ες) φοιτητές(-ήτριες) ιατρικής με ενσυναίσθηση εκτός από καλούς βαθμούς

Ευρήματα σχετικά με την EmpathyInHealth (2/4)- Ιατρική κατάρτιση

- ▶ Πρώιμα ερευνητικά δεδομένα:
 - ▶ μείωση της ενσυναίσθησης σε προπτυχιακούς(-ές) φοιτητές(-ήτριες) ιατρικής καθώς προχωρούσαν από προκλινικά σε κλινικά έτη
- ▶ Διάφοροι λόγοι πίσω από αυτό το εύρημα (ποσοτικές μελέτες):
 - ▶ φύλο, ηλικία, επιλογή ειδικότητας, «ψυχολογικοί παράγοντες, το «κρυφό πρόγραμμα σπουδών»,
 - ▶ ακατάλληλα μαθησιακά περιβάλλοντα, κυνισμός / απώλεια ιδεαλισμού,
 - ▶ η αντιληπτική ανάγκη για αποστασιοποίηση

Ευρήματα σχετικά με την EmpathyInHealth (3/4) - Μείωση της ενσυναίσθησης (ποιοτικές μελέτες)- Ιατρική κατάρτιση

Η ενσυναίσθηση των φοιτητών(-ριών) επικεντρώθηκε στην ανταλλαγή συναισθημάτων με τους ασθενείς (συμπάθεια), ενώ η έκφραση και η αντίληψη ενσυναίσθησης των ειδικευόμενων ήταν μια γνωσιακή διαδικασία που διαμορφώθηκε από την κατάσταση σωματικής και ψυχικής υγείας των ασθενών

(Aomatsu et al 2013)

Οι φοιτητές(-ήτριες) γνώριζαν τη σημασία της διατήρησης του γνωσιακού και πνευματικού ελέγχου των συναισθημάτων τους και θεωρούσαν την εκπαίδευση δεξιοτήτων και τα μοντέλα ρόλων σημαντικά για την επίτευξη αυτού του στόχου

(Tavakol et al 2012)

Aomatsu M, Otani T, Tanaka A, Ban N, van Dalen J. Medical students' and residents' conceptual structure of empathy: A qualitative study. *Educ Health (Abingdon)* 2013;26:4-8.

Tavakol S, Dennick R, Tavakol M. Medical students' understanding of empathy: A phenomenological study. *Med Educ* 2012;46:306-16.

Ευρήματα σχετικά με την EmpathyInHealth (4/4)- Ιατρική κατάρτιση

- ▶ Πρόσφατες συγχρονικές και διαχρονικές μελέτες δεν δείχνουν διαφορές μεταξύ των φοιτητών(-ριών) που ξεκινούν και πλησιάζουν στο τέλος του κύκλου σπουδών τους λόγω:
 - ▶ διαχρονικής κλινικής εκπαίδευσης στην επικοινωνία, ενίσχυσης των αντανακλαστικών πρακτικών, διεπαγγελματικής κατάρτισης, ενσυναίσθησης από μοντέλα ρόλων
- ▶ Το φύλο ήταν μία από τις πιο μελετημένες μεταβλητές στην έρευνα ενσυναίσθησης
- ▶ Αρκετές μελέτες έδειξαν ότι οι φοιτήτριες εισέρχονται στην ιατρική σχολή με υψηλότερες βαθμολογίες ενσυναίσθησης από τους φοιτητές και συνεχίζουν να διατηρούν υψηλότερες βαθμολογίες προς το τέλος των σπουδών τους

Άσκηση αναστοχασμού

- ▶ Σε дуάδες συζητήστε την ενσυναισθητική εμπειρία σας με τους ασθενείς που συναντάτε στην κλινική πρακτική σας.
- ▶ Ποιον τύπο ενσυναίσθησης αισθάνεστε ότι βιώνετε κατά τη διάρκεια αυτών των συναντήσεων;

Μελέτες σχετικές με την EmpathyInHealth - Φυσικοθεραπεία

Ενσυναίσθηση στους(-ις) φοιτητές(-ήτριες) φυσικοθεραπείας:

- αυξάνεται σημαντικά τον πρώτο χρόνο και μειώνεται μέχρι το τελευταίο έτος
- δεν συσχετίζεται με το ενδιαφέρον της ειδικότητας ή την περιοχή γέννησης.
- επηρεάζεται από το φύλο. Οι φοιτήτριες δείχνουν υψηλότερα επίπεδα από τους φοιτητές, αλλά απαιτείται περισσότερη έρευνα.
- επηρεάζεται από την ηλικία. Οι μεγαλύτεροι(-ες) φοιτητές(-ήτριες) παρουσιάζουν υψηλότερα επίπεδα ενσυναίσθησης (*Ward et al, 2018, Dahl-Michelsen, 2015, Petrucci et al, 2016*)

Οι φυσικοθεραπευτές συμφωνούν ότι η ενσυναίσθηση είναι ένα έμφυτο χαρακτηριστικό (Allen & Roberts, 2017).

Οι ανώτεροι φυσιοθεραπευτές δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στη σημασία της ενσυναισθητικής επικοινωνίας από τους(τις) φοιτητές(-ήτριες) φυσιοθεραπείας, ενώ οι φοιτητές(-ήτριες) και οι βοηθοί φυσικοθεραπευτές θεωρούν ότι η περιορισμένη κλινική εμπειρία αποτελεί εμπόδιο στην παροχή ενσυναισθητικής επικοινωνίας, προσδοκώντας ότι αυτό θα βελτιωθεί με την πάροδο του χρόνου (Allen & Roberts, 2017).

Ευρήματα σχετικά με την EmpathyInHealth (1/3)- Εκπαίδευση μαιευτικής

- ▶ Οι ενσυναισθητικές δεξιότητες αποτελούν βασική ικανότητα για τις μαίες (Charitou, Fifli et al., 2019)
- ▶ Οι μαίες παρέχουν φροντίδα στις σχέσεις και μέσω των σχέσεων με τις γυναίκες (Dahlberg et al., 2017)
- ▶ Η συναισθηματική διαθεσιμότητα και ανταπόκριση συνδέονται με ενσυναισθητικές δεξιότητες στις μαίες (Leinweber, Creedy et al. 2019)

Charitou, A., Fifli, P., & Vivilaki, V. G. (2019). Is empathy an important attribute of midwives and other health professionals?: A review. *European Journal of Midwifery*, 3, 4. <https://doi.org/10.18332/ejm/100612>

Dahlberg, U., & Aune, I. (2013). The woman's birth experience—The effect of interpersonal relationships and continuity of care. *Midwifery*, 29(4), 407–415. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1016/j.midw.2012.09.006>

Leinweber, J., Creedy, D. K., Rowe, H., & Gamble, J. (2019). Assessing emotional aspects of midwives' intrapartum care: Development of the emotional availability and responsiveness in intrapartum care scale. *Midwifery*. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2019.03.019>

Ευρήματα σχετικά με την EmpathyInHealth (2/3) 39

- Ενσυναίσθηση και φροντίδα μητρότητας με σεβασμό - Εκπαίδευση μαιευτικής

- ▶ Η ενσυναίσθηση είναι ένα βασικό στοιχείο της φροντίδας μητρότητας με σεβασμό
- ▶ Κατά τη διάρκεια του τοκετού, η έλλειψη αλληλεπιδράσεων ενσυναίσθησης με τους παρόχους υγείας μπορεί να τραυματίσει τις γυναίκες
(Leinweber, Fontein-Kuipers et al., 2022)
- ▶ Η αύξηση της ενσυναίσθησης στους παρόχους φροντίδας μητρότητας μπορεί να μειώσει τις περιπτώσεις ασέβειας και κακοποίησης
(Freedman and Kruk, 2014)

Freedman, L. P., & Kruk, M. E. (2014). Disrespect and abuse of women in childbirth: challenging the global quality and accountability agendas. *Lancet*, 384(9948), e42-4. [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(14\)60859-x](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(14)60859-x)

Leinweber, J., Fontein-Kuipers, Y., Thomson, G., Karlsdottir, S. I., Nilsson, C., Ekström-Bergström, A., Olza, I., Hadjigeorgiou, E., & Stramrood, C. (2022). Developing a woman-centered, inclusive definition of traumatic childbirth experiences: A discussion paper. *Birth*, n/a(n/a). <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/birt.12634>

Ευρήματα σχετικά με την EmpathyInHealth (3/3) - Εκπαίδευση μαιευτικής

- ▶ Στοιχεία από διερευνητική μελέτη με 52 πτυχιούχους(-ες) φοιτητές(-ήτριες) μαιευτικής
 - ▶ οι σπουδές μαιευτικής έχουν συνολικά θετική επίδραση στην ενσυναίσθηση των φοιτητών(-ριών)
 - ▶ Ωστόσο: χαμηλά αποτελέσματα στη στάση των συμμετεχόντων απέναντι σε ασθενείς που παρουσιάζουν κατάχρηση ουσιών

(McKenna et al., 2011)

McKenna, L., Boyle, M., Brown, T., Williams, B., Molloy, A., Lewis, B., & Molloy, L. (2011). Levels of empathy in undergraduate midwifery students: an Australian cross-sectional study. *Women Birth*, 24(2), 80–84.

Σύνοψη

- ▶ Διαφορετικοί τύποι ενσυναίσθησης
- ▶ Διαφορετικές προσεγγίσεις κατά την έρευνα της ενσυναίσθησης
- ▶ Σχετικά ερευνητικά ευρήματα σε σχέση με την ενσυναίσθηση σε διαφορετικά περιβάλλοντα υγειονομικής περίθαλψης

MAKE A LONG STORY SHORT

T A K E

A

B R E A K

Χάρτης διαδρομής

Ικανότητες απαραίτητες
για την ενσυναίσθηση

Ασθενοκεντρική φροντίδα

- ▶ Η ενσυναίσθηση αποτελεί τη σημαντικότερη πτυχή της υγειονομικής περίθαλψης: Ασθενοκεντρική Φροντίδα
- ▶ Η ασθενοκεντρική φροντίδα απαιτεί:
 - ▶ Μέτρα εκ των άνω προς τα κάτω, όπως τα κατάλληλα νομικά πλαίσια για την υποστήριξή της (π.χ. Γενικό ιατρικό συμβούλιο στο Ηνωμένο Βασίλειο και οι Γιατροί του αύριο)
 - ▶ Μέτρα από κάτω προς τα πάνω, όπως η διδασκαλία και η αξιολόγηση των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης

Δεξιότητες και ικανότητες ενσυναίσθησης (πλαίσιο SEGUE) (Μακουλ 2001a)

▶ **Δημιουργήστε μια σχέση**

- ▶ Εκμαιεύστε την ιστορία της ασθένειας του ασθενούς
- ▶ Να γνωρίζετε ότι οι ιδέες, τα συναισθήματα και οι αξίες του ασθενούς και του γιατρού επηρεάζουν τη σχέση
- ▶ Σεβαστείτε την ενεργό συμμετοχή του ασθενούς
- ▶ **Ξεκινήστε τη συζήτηση**
- ▶ Επιτρέψτε στον ασθενή να ολοκληρώσει την ανακτάρια δήλωσή του
- ▶ Εκμαιεύστε το πλήρες σύνολο ανησυχιών του ασθενούς
- ▶ Δημιουργήστε / διατηρήστε μια προσωπική σύνδεση

▶ **Συγκεντρώστε πληροφορίες**

- ▶ Χρησιμοποιήστε κατάλληλα ερωτήσεις ανοιχτού και κλειστού τύπου
- ▶ Δομήστε, αποσαφηνίστε και συνοψίστε τις πληροφορίες
- ▶ Ακούστε ενεργά
- ▶ **Κατανοήστε την οπτική γωνία του ασθενούς**
- ▶ Εξερευνήστε παράγοντες με βάση τα συμφραζόμενα (π.χ. οικογένεια, κουλτούρα, φύλο, ηλικία, κοινωνικοοικονομική κατάσταση, πνευματικότητα)
- ▶ Εξερευνήστε τις πεποιθήσεις, τις ανησυχίες και τις προσδοκίες σχετικά με την υγεία και την ασθένεια
- ▶ Αναγνωρίστε και απαντήστε στις ιδέες, τα συναισθήματα και τις αξίες του ασθενούς

▶ **Μοιραστείτε πληροφορίες**

- ▶ Χρησιμοποιήστε γλώσσα που ο ασθενής μπορεί να κατανοήσει
- ▶ Ελέγξτε για την κατανόηση
- ▶ Ενθαρρύνετε τις ερωτήσεις
- ▶ **Καταλήξτε σε συμφωνία για προβλήματα και προγραμματισμό**
- ▶ Ενθαρρύνετε τον ασθενή να συμμετέχει στις αποφάσεις στο βαθμό που επιθυμεί
- ▶ Ελέγξτε την προθυμία και την ικανότητα του ασθενούς να ακολουθήσει τον προγραμματισμό
- ▶ Προσδιορίστε και επιστρατεύστε πόρους και υποστήριξη
- ▶ **Παρέχετε επίλογο**
- ▶ Ρωτήστε αν ο ασθενής έχει άλλα ζητήματα ή ανησυχίες
- ▶ Συνοψίστε και επιβεβαιώστε τη συμφωνία με το σχέδιο δράσης
- ▶ Συζήτηση την παρακολούθηση (π.χ. επόμενη επίσκεψη, σχέδιο για απροσδόκητα αποτελέσματα)

Δήλωση συναίνεσης του Ηνωμένου Βασιλείου σχετικά με το περιεχόμενο των προγραμμάτων σπουδών επικοινωνίας στην προπτυχιακή ιατρική κατάρτιση

von Fragstein, M et al on behalf of the UK Council of Clinical Communication in Undergraduate Medical Education (2008). UK consensus statement on the content of communication curricula in undergraduate medical education. *Medical Education* 42, 1100-1107.

Επαγγελματισμός

Ηθικές και νομικές αρχές

Συγγενείς, φροντιστές

Διερμηνείς, υποστηρικτές

Παρουσιάσεις

Εξειδικευμένη εφαρμογή της επεξήγησης

Γραπτά

Πολιτισμική & κοινωνική ποικιλομορφία

Δόμηση σχέσης

Ευαίσθητα ζητήματα

Υπολογιστές

Διάρθρωση

Έναρξη

Θεωρία και

Ειδικά κλινικά πλαίσια

Διεπαγγελματικά

Διαχείριση σφαλμάτων και παραπόνων

Επίλογος

Σεβασμός προς τους άλλους

Συλλογή πληροφοριών και λήψη ιστορικού

Ενδο-επαγγελματικά

Εξήγηση και προγραμματισμός

δεδομένα

Διαχείριση συναισθημάτων

Δια ζώσης

Σχετική με την ηλικία

Υποχρεώσεις κλινικής επικοινωνίας

Διαχείριση της αβεβαιότητας

Τηλέφωνο

Διαταραχή της επικοινωνίας

εξειδικευμένα θέματα

Τεκμηριωμένη πρακτική

Επικοινωνία πέρα από τον ασθενή

Αναστοχαστική πρακτική

Μέσα μαζικής επικοινωνίας

Το μοντέλο Calgary/Cambridge

Silverman, J. & Kurtz, S, & Draper, J. (2005). *Skills for communicating with patients*. 2nd edn, Radcliffe Publishing, Oxford. Revised (3rd edition) 2013.

Παροχή δομής

Καθοδηγητικές ενδείξεις

Σύνοψη

Έλεγχος (υπάρχει κάτι άλλο;)

Μοιραστείτε τη σκέψη σας με την άλλη πλευρά

Δομή συνέντευξης σε λογική ακολουθία

Μείνετε στο χρόνο και κρατήστε τη συνέντευξη σχετική με την εργασία

Έναρξη της συνεδρίας

- Χαιρετήστε τον ασθενή και μάθετε το όνομά του
- Συστήστε τον εαυτό σας, το ρόλο σας και λάβετε συγκατάθεση
- Εξασφαλίστε εμπιστευτικότητα
- Προσδιορίστε τον λόγο της συνέντευξης

Συλλογή πληροφοριών

- Διαπραγματευτείτε την ατζέντα
- Χρησιμοποιήστε ερωτήσεις ανοιχτού και κλειστού τύπου για να μάθετε την ιστορία του ασθενούς
- Καθορίστε ημερομηνίες και ακολουθία γεγονότων

Ιατρική εξέταση

- Λάβετε συγκατάθεση για ιατρική εξέταση
- Μοιραστείτε με τον ασθενή το σκεπτικό για την εξέταση συγκεκριμένων τμημάτων του σώματος
- Προσέξτε την άνεση και την αξιοπρέπεια

Επεξήγηση και προγραμματισμός

- Αξιολογήστε το σημείο εκκίνησης του ασθενούς
- Ελέγξτε πόσα θέλει να μάθει ο ασθενής
- Δώστε πληροφορίες σε μικρά κομμάτια
- Ελέγξτε την κατανόηση του ασθενούς
- Χρησιμοποιήστε διαγράμματα, μοντέλα, γραπτές πληροφορίες και οδηγίες για να μεταφέρετε πληροφορίες
- Συσχετίστε εξηγήσεις με το ICE
- Μοιραστείτε τις απόψεις και το σκεπτικό του ασθενούς σχετικά με τις επιλογές θεραπείας
- Λάβετε υπόψη τον τρόπο ζωής, τις ικανότητες και το πολιτισμικό υπόβαθρο του ασθενούς
- Ενθαρρύνετε τον ασθενή να λάβει μέρος στη λήψη αποφάσεων και στην εφαρμογή σχεδίων

Κλείσιμο της συνεδρίας

- Σύμβαση με τον ασθενή: επόμενα βήματα για τον ασθενή και το γιατρό, συμπεριλαμβανομένης της παρακολούθησης / περαιτέρω υποστήριξης και του δικτύου ασφαλείας

Χτίζοντας τη σχέση

Οικοδομήστε τις σχέσεις με την επίδειξη γνήσιου ενδιαφέροντος για το άτομο και τις ανάγκες του

Χρησιμοποιήστε ενεργή ακρόαση

Παρατηρήστε τις καθοδηγητικές ενδείξεις (λεκτικές και μη λεκτικές)

Εκμαιεύστε τις ιδέες, τις ανησυχίες, τις προσδοκίες (ICE)

Χρησιμοποιήστε ενσυναίσθηση: Αναγνωρίστε, εκτιμήστε, επικυρώστε (RAV)

Παρέχετε υποστήριξη

Αντιμετωπίστε με ευαισθησία λεπτά ζητήματα

Αναστοχαστική άσκηση για φοιτητές(-ήτριες) ιατρικής

- Πώς μοιάζει η παροχή ιατρικών συμβουλών μεταξύ ασθενούς και φροντιστή υγείας για τους σχετιζόμενους επαγγελματίες υγειονομικής φροντίδας;

Αναστοχαστική άσκηση φυσικοθεραπείας και μαιευτικής

- Ποια στοιχεία αυτών των πλαισίων ισχύουν ή δεν ισχύουν για τους σχετιζόμενους επαγγελματίες υγείας;
- Πώς μοιάζει η παροχή ιατρικών συμβουλών μεταξύ ασθενούς και φροντιστή υγείας για τους σχετιζόμενους επαγγελματίες υγείας;
- Τι ισχύει για τους άτυπους φροντιστές;

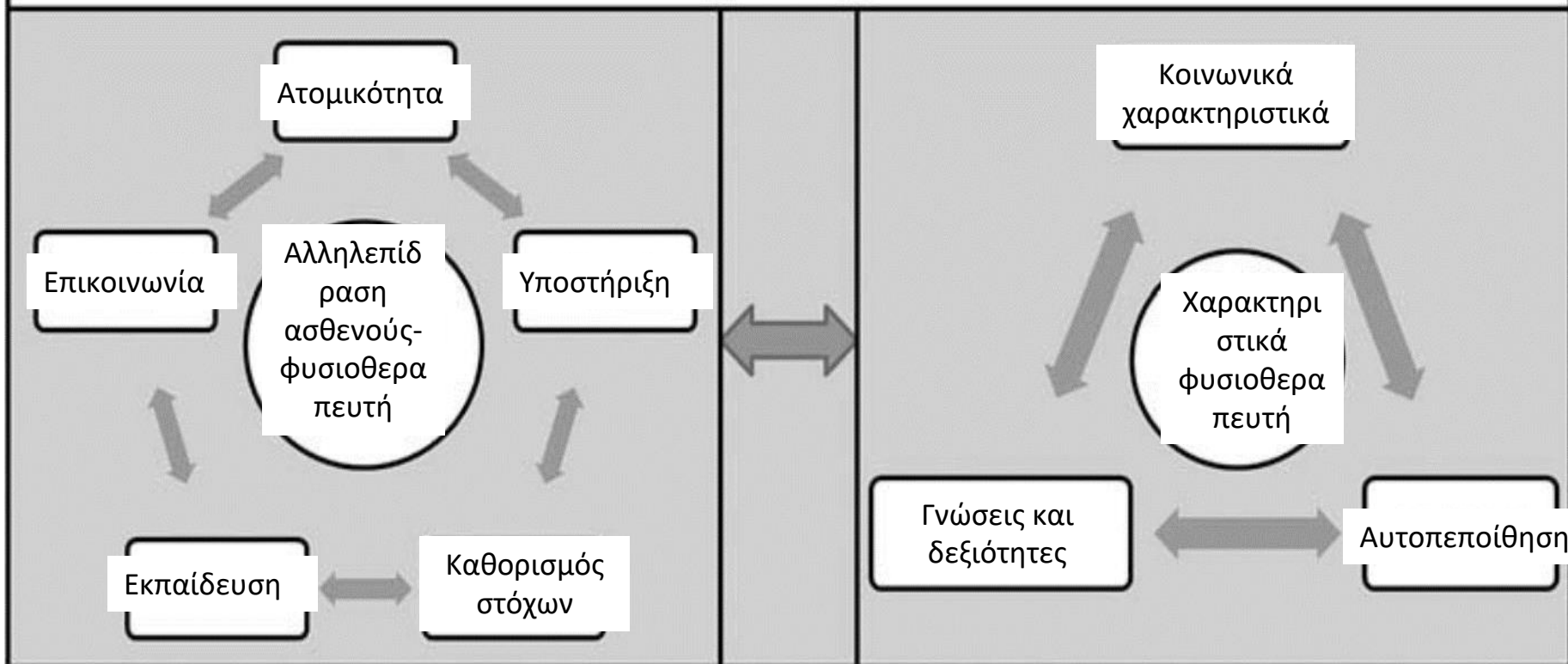

Ασθενοκεντρική φροντίδα

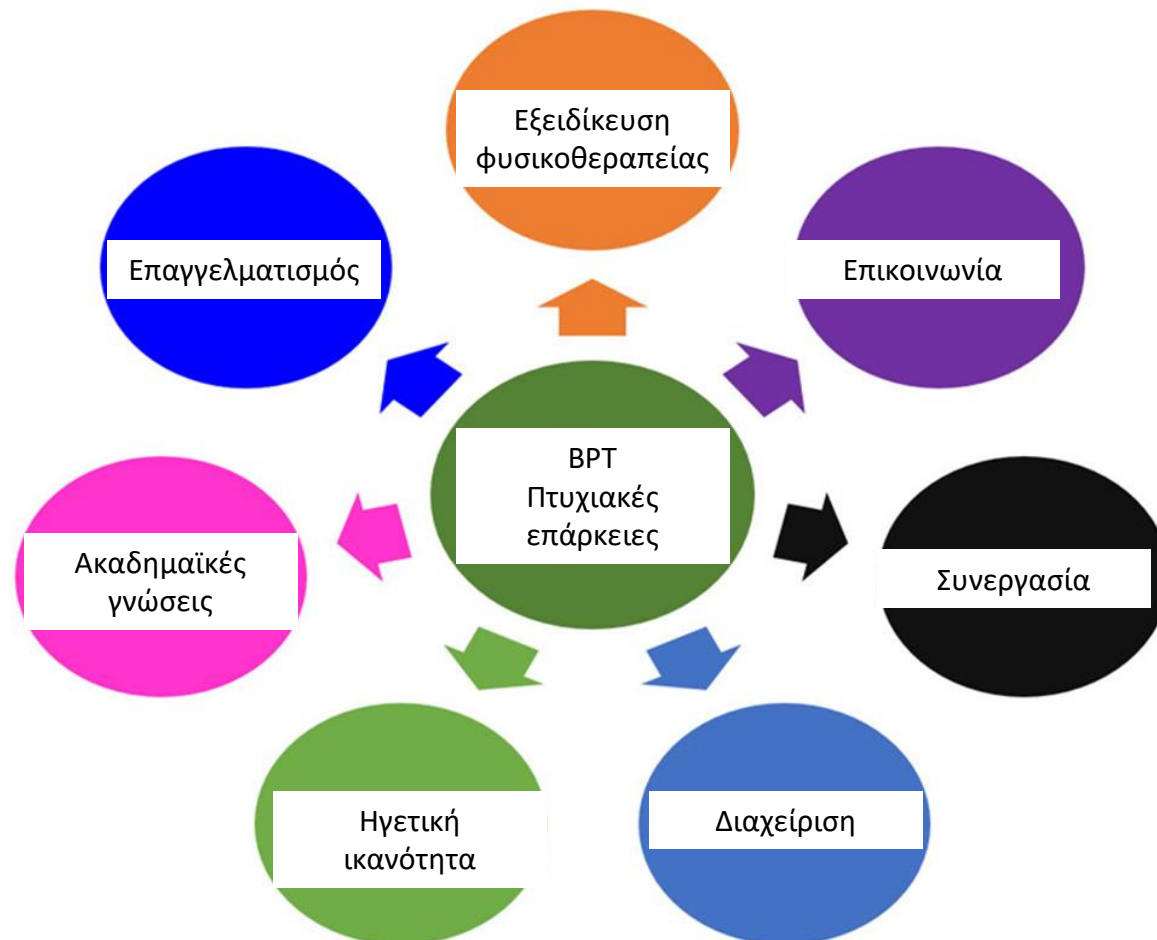
Φυσικοθεραπεία

Wijma et al (2017): Η ασθενοκεντρική φυσικοθεραπεία: Τι συνεπάγεται; Συστηματική ανασκόπηση ποιοτικών μελετών

Προτεινόμενο αντιληπτικό πλαίσιο της ασθενοκεντρικής φυσικοθεραπείας

Wijma et al (2017): Η ασθενοκεντρική φυσικοθεραπεία: Τι συνεπάγεται;
Συστηματική ανασκόπηση ποιοτικών μελετών

Ασθενοκνερτρική φροντίδα

Μαιευτική

Συζήτηση μελετών στη μαιευτική

- ▶ Η συνεχής φροντίδα μητρότητας όπου οι γυναίκες μπορούν να αναπτύξουν σχέσεις εμπιστοσύνης με τις μαίες τους, έχει βρεθεί ότι βελτιώνει την έκβαση του τοκετού

(Sandall et al., 2016, Dahlberg et al., 2013)

Γυναίκες που συμμετείχαν σε μοντέλα συνεχούς φροντίδας από μαία

7x πιο πιθανό να παρακολουθήσουν τον τοκετό γνωστές τους μαίες

16% λιγότερο πιθανό να χάσουν το μωρό

19% λιγότερο πιθανό να χάσουν το μωρό τους πριν τις 24 εβδομάδες

15% λιγότερο πιθανό να υποβληθούν σε τοπική αναλγησία

24% λιγότερο πιθανό να βιώσουν πρόωρο τοκετό

16% λιγότερο πιθανό να υποβληθούν σε περινεοτομή

Dahlberg, U., & Aune, I. (2013). The woman's birth experience—The effect of interpersonal relationships and continuity of care. *Midwifery*, 29(4), 407–415. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1016/j.midw.2012.09.006>

Sandall, J., Coxon, K., Mackintosh, N. J., Rayment-Jones, H., Locock, L., & Page, L. (2016). Relationships: the pathway to safe, high-quality maternity care. In Sheila Kitzinger symposium at Green Templeton College, Oxford: Summary report. Green Templeton College, Oxford.

Sandall, J., Soltani, H., Gates, S., Shennan, A., & Devane, D. (2016). Midwife-led continuity models versus other models of care for childbearing women. The Cochrane Library

Δεξιότητες QF (Qualification Framework – πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων) με μια ματιά

- ▶ Αναστοχαστείτε και αυτοαξιολογήστε το επίπεδο του(της) ή την έλλειψη ενσυναίσθησης στην καθημερινή ζωή
- ▶ Χρησιμοποιήστε τεκμηριωμένες τεχνικές όπως αναφέρονται παρακάτω για να αναπτύξετε ενσυναίσθηση κατά την έναρξη μιας συνεδρίας με τους ασθενείς και να συγκεντρώσετε πληροφορίες:
- ▶ Επιδείξτε γνήσιο ενδιαφέρον και σεβασμό για την άλλη πλευρά
- ▶ Επιδείξτε ενεργό ακρόαση
- ▶ Χρησιμοποιήστε λεκτικές και μη λεκτικές υποδείξεις με τρόπο που διευκολύνει / ενισχύει την ενσυναίσθηση
- ▶ Χρησιμοποιήστε κατάλληλες τεχνικές ερωτήσεων
- ▶ Χρησιμοποιήστε τεχνικές αποσαφήνισης
- ▶ Αξιοποιήστε τις καθοδηγητικές ενδείξεις
- ▶ Χρησιμοποιήστε τεχνικές σύνοψης
- ▶ Εκμαιεύστε τις ιδέες, τις ανησυχίες, τις προσδοκίες του ασθενούς (ICE)
- ▶ Αναγνωρίστε, εκτιμήστε και επικυρώστε τις ανησυχίες, τα συναισθήματα (RAV) του ασθενούς
- ▶ Παρέχετε υποστήριξη δείχνοντας ενσυναίσθηση, εκφράζοντας παράλληλα ανησυχία, κατανόηση, προθυμία να βοηθήσετε. Αναγνωρίστε τις προσπάθειες διαχείρισης και της κατάλληλης αυτοφροντίδας.
- ▶ Διαχειριστείτε με ευαισθησία λεπτά ζητήματα

Ικανότητες QF με μια ματιά

- ▶ Αξιολογήστε την ανατροφοδότηση από συναδέλφους και προσομοιωμένους ασθενείς σχετικά με το επίπεδο ενσυναίσθησης και τους τρόπους βελτίωσης.
- ▶ Προσαρμόστε την ενσυναισθητική συμπεριφορά στις ανάγκες του ασθενούς και άλλων φροντιστών υγείας.

Είναι αποτελεσματική η διδασκαλία δεξιοτήτων παροχής ιατρικών συμβουλών;

Πολλές μελέτες τα τελευταία 25 χρόνια έχουν δείξει ότι η διδασκαλία δεξιοτήτων παροχής ιατρικών συμβουλών μπορεί να βελτιώσει:

- ▶ Τη διαδικασία της συνέντευξης
- ▶ Την ικανοποίηση του ασθενούς
- ▶ Την εμπιστοσύνη του ασθενούς στον κλινικό ιατρό
- ▶ Την αυτο-αποτελεσματικότητα τόσο για τον γιατρό όσο και για τον ασθενή
- ▶ Την ικανοποίηση του γιατρού με τη δουλειά του
- ▶ Την ανάκληση του ασθενούς & την κατανόηση
- ▶ Τη συμμόρφωση
- ▶ Την επίλυση συμπτωμάτων
- ▶ Τις ψυχολογικές εκβάσεις (π.χ. μειωμένη ανάγκη για αναλγησία μετά από έμφραγμα του μυοκαρδίου)
- ▶ Το κόστος όσον αφορά τη διάρκεια παραμονής σε ΜΕΘ & νοσοκομείο
- ▶ Τον αριθμό των αγωγών για επαγγελματική αμέλεια

Μπορεί να διατηρηθεί η αλλαγή που προκύπτει από την κατάρτιση στις δεξιότητες επικοινωνίας; (1/2)

- ▶ Οι **Maguire et al (1986a)** παρακολούθησαν τους(τις) αρχικούς(-ές) φοιτητές(-ήτριες) τους 5 χρόνια μετά την κατάρτισή τους και διαπίστωσαν ότι διατήρησαν δεξιότητες, όπως η χρήση ερωτήσεων ανοιχτού τύπου, η αποσαφήνιση, η αξιοποίηση κατευθυντήριων ενδείξεων και η εξερεύνηση ψυχολογικών ζητημάτων
- ▶ Οι **Bowman et al (1992)** και **Oh et al (2001)** έδειξαν ότι τα εντατικά μαθήματα για υφιστάμενους γιατρούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας περίθαλψης, τους βοήθησαν να διατηρήσουν τις δεξιότητες για μια περίοδο παρακολούθησης για πάνω από 2 χρόνια.

Μπορεί να διατηρηθεί η αλλαγή που προκύπτει από την κατάρτιση στις δεξιότητες επικοινωνίας; (2/2)

- ▶ **Dwamena et al (2012):**
 - ▶ Οι παρεμβάσεις για την προώθηση της ασθενοκεντρικής φροντίδας στο πλαίσιο κλινικής παροχής ιατρικών συμβουλών, είναι αποτελεσματικές σε όλες τις μελέτες για τη μετάδοση ασθενοκεντρικών δεξιοτήτων σε παρόχους υγείας
 - ▶ Η βραχυπρόθεσμη κατάρτιση (λιγότερο από 10 ώρες) είναι εξίσου επιτυχής με τη μεγαλύτερης διάρκειας κατάρτιση
- ▶ **Parageorgiou A & Fromage M (2014):**
 - ▶ Οι ιατροί της FY & οι κλινικοί επόπτες τους έδωσαν μεγάλη σημασία στις δεξιότητες επικοινωνίας στην προπτυχιακή και μεταπτυχιακή εκπαίδευση των ιατρών

Καλά νέα, αλλά;

- ▶ Οι απόψεις των ασθενών εξακολουθούν σπάνια να ζητούνται κατά τη διάρκεια κλινικών συναντήσεων **(Marvel et al, 1999)**
- ▶ Οι ασθενείς συχνά διακόπτονται, αφήνοντας σοβαρά παράπονα ή ανησυχίες απαρατήρητες **(Langewitz et al, 2002)**
- ▶ Εξακολουθεί να υπάρχει σχετική έλλειψη ασθενοκεντρικής ανταλλαγής στις περισσότερες κλινικές συναντήσεις **(Makoul et al 2010)**

Είναι οι δεξιότητες διδασκαλίας και μάθησης ενσυναίσθησης αποτελεσματικές στην εκπαίδευση της φυσικοθεραπείας;

- ▶ Ενσυναίσθηση στους(-ις) φοιτητές(-ήτριες) φυσιοθεραπείας:
 - αυξάνεται σημαντικά κατά το πρώτο έτος και μειώνεται μέχρι το τελευταίο έτος
 - δεν συσχετίζεται με το ενδιαφέρον της ειδικότητας ή την περιοχή γέννησης.
 - επηρεάζεται από το φύλο. Οι φοιτήτριες δείχνουν υψηλότερα επίπεδα από τους φοιτητές, αλλά απαιτείται περισσότερη έρευνα.
 - επηρεάζεται από την ηλικία. Οι μεγαλύτεροι(-ες) φοιτητές(-ήτριες) παρουσιάζουν υψηλότερα επίπεδα ενσυναίσθησης (*Ward et al, 2018, Dahl-Michelsen, 2015, Petrucci et al, 2016*)
- ▶ Οι φυσικοθεραπευτές συμφωνούν ότι η ενσυναίσθηση είναι ένα έμφυτο χαρακτηριστικό (Allen & Roberts, 2017). Οι ανώτεροι φυσιοθεραπευτές δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στη σημασία της ενσυναισθητικής επικοινωνίας από τους(τις) φοιτητές(-ήτριες) φυσιοθεραπείας, ενώ οι φοιτητές(-ήτριες) και οι βοηθοί φυσιοθεραπευτές θεωρούν ότι η περιορισμένη κλινική εμπειρία αποτελεί εμπόδιο στην παροχή ενσυναισθητικής επικοινωνίας, προσδοκώντας ότι αυτό θα βελτιωθεί με την πάροδο του χρόνου (Allen & Roberts, 2017).

Είναι οι δεξιότητες διδασκαλίας και μάθησης ενσυναίσθησης αποτελεσματικές στην εκπαίδευση της μαιευτικής;

- ▶ Οι Aktas και Pasinlioglu (2020) παρέδωσαν κατάρτιση ενσυναίσθησης (32 ώρες) σε μια ομάδα 15 μαιών και διαπίστωσαν ότι οι ενσυναισθητικές δεξιότητες των μαιών ήταν υψηλότερες αμέσως μετά την κατάρτιση και 8 εβδομάδες μετά από ό, τι πριν από την κατάρτιση.
- ▶ Οι Tafazoli et al., (2018) παρέδωσαν κατάρτιση ενσυναίσθησης (8h) σε μια ομάδα 73 φοιτητών(-ριών) μαιευτικής – δεν παρατηρήθηκε καμία σημαντική διαφορά στις ενσυναισθητικές δεξιότητες σε σύγκριση με την ομάδα ελέγχου
- ▶ Ο Alhassan (2020) διερεύνησε την επίδραση μιας διήμερης κατάρτισης δεξιοτήτων επικοινωνίας στη μαιευτική και τη νοσηλευτική (n=173) σε μια τυχαιοποιημένη ελεγχόμενη δοκιμή - δεν παρατηρήθηκε καμία σημαντική διαφορά στις ενσυναισθητικές δεξιότητες σε σύγκριση με την ομάδα ελέγχου
- ▶ Μόνο λίγες μελέτες – η βάση δεδομένων δεν είναι ισχυρή - απαιτείται περισσότερη έρευνα!

Tafazoli, M., Ezzati, R., Mazloom, S. R., & Asgharipour, N. (2018). The effect of empathy skills training on the Empathetic behaviours of Midwifery students. *Journal of Midwifery and Reproductive Health*, 6(2), 1236–1243. <https://doi.org/10.22038/jmrh.2018.10214>

Alhassan, M. (2019). Effect of a 2-day communication skills training on nursing and midwifery students' empathy: a randomised controlled trial. *BMJ Open*, 9(3), e023666. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2018-023666>

Aktas, S., & Pasinlioglu, T. (2021). The effect of empathy training given to midwives on the empathic communication skills of midwives and the birth satisfaction of mothers giving birth with the help of these midwives: A quasi-experimental study. *Journal of Evaluation in Clinical Practice*, 27(4), 858–867. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/jep.13523>

T TAKE

A

BREAK

Ας εξασκηθούμε.

Χάρτης διαδρομής

Χάρτης διαδρομής

Χρήση εκπαιδευτικών βίντεο

<https://www.hse.ie/eng/about/our-health-service/healthcare-communication/module-2/>

Ανάλυση της διαβούλευσης μέσω
βίντεο χρησιμοποιώντας τον οδηγό
Calgary/Cambridge

60 λεπτά

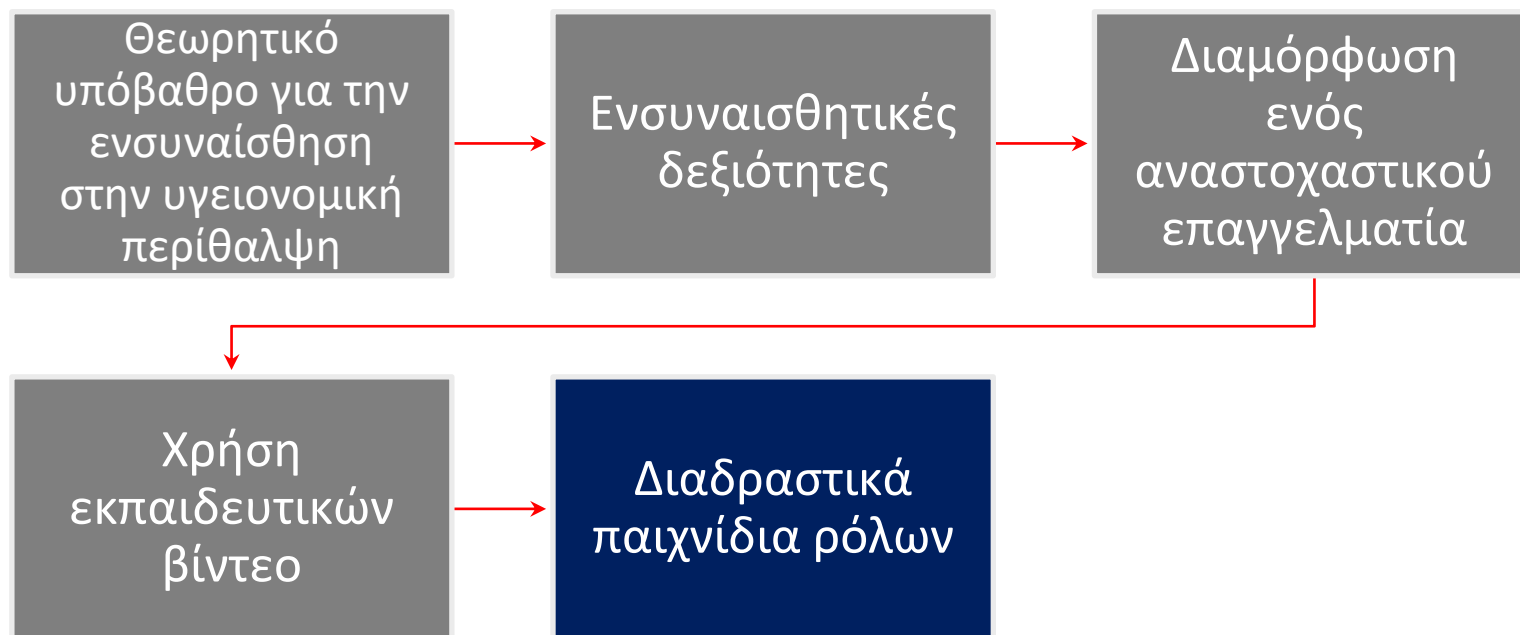
Βίντεο

60min

- ▶ Χρησιμοποιήστε τον οδηγό Calgary/Cambridge για να αξιολογήσετε το εκπαιδευτικό βίντεο 1
- ▶ Παρακολουθήστε το εκπαιδευτικό βίντεο 1 και ζητήστε από τους(τις) φοιτητές(-ήτριες) να σημειώσουν τις δεξιότητες που παρατηρούν στον οδηγό Calgary/Cambridge
- ▶ Ζητήστε τα σχόλια των φοιτητών(-ριών) σχετικά με το βίντεο και συζητήστε
- ▶ (Κάθε συνεργάτης να επιλέξει το καταλληλότερο σενάριο για τα LOBs)

Χάρτης διαδρομής

Καθοδηγούμενη από ατζέντα ανάλυση
βάσει αποτελεσμάτων
(*Agenda-Led Outcome-Based Analysis -
ALOBA*)

15 λεπτά

Αρχές ALOBA (1/2)

1. Πώς να οργανώσετε τη διαδικασία ανατροφοδότησης

- ▶ Ορίστε την ατζέντα του(της) φοιτητή(-ήτριας)
- ▶ Κοιτάξτε τα αποτελέσματα που ο(η) φοιτητής(-ήτρια) και ο ασθενής προσπαθούν να επιτύχουν
- ▶ Ενθαρρύνετε την αυτοαξιολόγηση και την αυτόεπίλυση προβλημάτων πρώτα
- ▶ Εμπλέξτε ολόκληρη την ομάδα στην επίλυση προβλημάτων

Αρχές ALOBA (2/2)

2. Πώς να δώσετε ανατροφοδότηση

- ▶ Χρησιμοποιήστε περιγραφικά σχόλια για να ενθαρρύνετε μια μη επικριτική προσέγγιση
- ▶ Παρέχετε ισορροπημένη ανατροφοδότηση
- ▶ Κάντε προσφορές και προτάσεις. Δημιουργήστε εναλλακτικές λύσεις
- ▶ Να είστε καλοπροαίρετοι, με εκτίμηση και υποστηρικτικοί

Παιχνίδι ρόλων 1

60 λεπτά

Εισαγάγετε τον τίτλο του παιχνιδιού ρόλων

Ομαδική συζήτηση

- ▶ Επίλογος και αξιολόγηση της ημέρας

Ερωτήσεις επανάληψης

1. Ποιοι είναι οι κύριοι ορισμοί της ενσυναίσθησης;
1. Ποιες είναι οι πρώτες 10 δεξιότητες που έρχονται στο μυαλό όταν θέλετε να δημιουργήσετε μια ενσυναισθητική σχέση ενώ συγκεντρώνετε πληροφορίες από τους ασθενείς σας;
1. Με βάση το σημερινό μάθημα, ποιες είναι οι δεξιότητες στις οποίες πρέπει να εργαστείτε περαιτέρω;

Ενσυναισθητικές σχέσεις και ανταλλαγή πληροφοριών σε διαφορετικά πλαίσια/περιβάλλοντα υγειονομικής περίθαλψης

Ορισμοί της ενσυναίσθησης

Έρευνα για την ενσυναίσθηση

Δεξιότητες και ικανότητες στην οικοδόμηση ενσυναισθητικών σχέσεων κατά τη διάρκεια ανταλλαγής πληροφοριών

Σημεία κλειδιά

Αναφορές (1/2)

- ▶ Amarins J Wijma, Anouck N Bletterman, Jacqui R Clark, Sigrid C.J.M Vervoort, Anneke Beetsma, Doeke Keizer, Jo Nijs & C. Paul Van Wilgen (2017) Patient-centeredness in physiotherapy: What does it entail? A systematic review of qualitative studies, *Physiotherapy Theory and Practice*, 33:11, 825-840, DOI: 10.1080/09593985.2017.1357151
- ▶ Aomatsu M, Otani T, Tanaka A, Ban N, van Dalen J. Medical students' and residents' conceptual structure of empathy: A qualitative study. *Educ Health (Abingdon)* 2013;26:4-8.
- ▶ Decety, Jean, et al. "A social neuroscience perspective on clinical empathy." *World Psychiatry* 13.3 (2014): 233.
- ▶ Ekman, Eve, and Michael Krasner. "Empathy in medicine: Neuroscience, education and challenges." *Medical Teacher* 39.2 (2017): 164-173.
- ▶ Hojat M, Axelrod D, Spandorfer J, Mangione S. Enhancing and sustaining empathy in medical students. *Med Teach* 2013;35:996-1001.
- ▶ Hojat M, Spandorfer J, Louis DZ, Gonnella JS. Empathic and sympathetic orientations toward patient care: Conceptualization, measurement, and psychometrics. *Acad Med* 2011;86:989-95.
- ▶ Makoul, G. (2001a) The SEGUE Framework for teaching and assessing communication skills. *Patient Education and Counselling* 45 (1), 23–34.

Αναφορές (2/2)

- ▶ Makoul, G. (2001b). Essential Elements of Communication in Medical Encounters: The Kalamazoo Consensus Statement. *Academic Medicine* 76, 390-393.
- ▶ Papageorgiou A, Miles S, Fromage M. Does medical students' empathy change during their 5-year MBBS degree?. *Educ Health*. 2018;31:142-7.
- ▶ Silverman, J. & Kurtz, S, & Draper, J. (2005). *Skills for communicating with patients*. 2nd edn, Radcliffe Publishing, Oxford. Revised (3rd edition) 2013.
- ▶ Tavakol S, Dennick R, Tavakol M. Medical students' understanding of empathy: A phenomenological study. *Med Educ* 2012;46:306-16.
- ▶ von Fragstein, M. & Silverman, J. & Cushing, A. & Quilligan, S. & Salisbury, H. & Wiskin, C. & on behalf of the UK Council of Clinical Communication in Undergraduate Medical Education (2008). UK consensus statement on the content of communication curricula in undergraduate medical education. *Medical Education* 42, 1100-1107.
- ▶ Zaki J, Ochsner KN. The neuroscience of empathy: progress, pitfalls and promise. *Nature neuroscience*. 2012 May;15(5):675.

Αναφορές - Φυσικοθεραπεία

- ▶ Ward A, Mandrusiak A, Levett-Jones T (2018). Cultural empathy in physiotherapy students: a pre-test post-test study utilising virtual simulation. *Physiotherapy*. 2018 Dec;104(4):453-461.
- ▶ Dahl-Michelsen T. (2015). Curing and caring competences in the skills training of physiotherapy students. *Physiother Theory Pract.*, 31(1):8-16.
- ▶ Petrucci C, La Cerra C, Aloisio F, Montanari P, Lancia L. (2016). Empathy in Health Professional Students: A Comparative Cross-sectional Study. *Nurse Education Today* 41: 1-5.
- ▶ Allen, Millie V., and Lisa C. Roberts. "Perceived acquisition, development and delivery of empathy in musculoskeletal physiotherapy encounters." *Journal of Communication in Healthcare* 10.4 (2017): 304-312.

Αναφορές - Μαιευτική

- ▶ Charitou, A., Ffli, P., & Vivilaki, V. G. (2019). Is empathy an important attribute of midwives and other health professionals?: A review. *European Journal of Midwifery*, 3, 4. <https://doi.org/10.18332/ejm/100612>
- ▶ Dahlberg, U., & Aune, I. (2013). The woman's birth experience—The effect of interpersonal relationships and continuity of care. *Midwifery*, 29(4), 407–415. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1016/j.midw.2012.09.006>
- ▶ Leinweber, J., Creedy, D. K., Rowe, H., & Gamble, J. (2019). Assessing emotional aspects of midwives' intrapartum care: Development of the emotional availability and responsiveness in intrapartum care scale. *Midwifery*. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2019.03.019>
- ▶ Freedman, L. P., & Kruk, M. E. (2014). Disrespect and abuse of women in childbirth: challenging the global quality and accountability agendas. *Lancet*, 384(9948), e42-4. [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(14\)60859-x](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(14)60859-x)
- ▶ Leinweber, J., Fontein-Kuipers, Y., Thomson, G., Karlsdottir, S. I., Nilsson, C., Ekström-Bergström, A., Olza, I., Hadjigeorgiou, E., & Stramrood, C. (2022). Developing a woman-centered, inclusive definition of traumatic childbirth experiences: A discussion paper. *Birth*, n/a(n/a). <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/birt.12634>
- ▶ McKenna, L., Boyle, M., Brown, T., Williams, B., Molloy, A., Lewis, B., & Molloy, L. (2011). Levels of empathy in undergraduate midwifery students: an Australian cross-sectional study. *Women Birth*, 24(2), 80–84.

Αναφορές - Μαιευτική

- ▶ Dahlberg, U., & Aune, I. (2013). The woman's birth experience—The effect of interpersonal relationships and continuity of care. *Midwifery*, 29(4), 407–415. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1016/j.midw.2012.09.006>
- ▶ Sandall, J., Coxon, K., Mackintosh, N. J., Rayment-Jones, H., Locock, L., & Page, L. (2016). Relationships: the pathway to safe, high-quality maternity care. In Sheila Kitzinger symposium at Green Templeton College, Oxford: Summary report. Green Templeton College, Oxford.
- ▶ Sandall, J., Soltani, H., Gates, S., Shennan, A., & Devane, D. (2016). Midwife-led continuity models versus other models of care for childbearing women. The Cochrane Library
- ▶ Tafazoli, M., Ezzati, R., Mazloom, S. R., & Asgharipour, N. (2018). The effect of empathy skills training on the Empathetic behaviours of Midwifery students. *Journal of Midwifery and Reproductive Health*, 6(2), 1236–1243. <https://doi.org/10.22038/jmrh.2018.10214>
- ▶ Alhassan, M. (2019). Effect of a 2-day communication skills training on nursing and midwifery students' empathy: a randomised controlled trial. *BMJ Open*, 9(3), e023666. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2018-023666>
- ▶ Aktas, S., & Pasinlioglu, T. (2021). The effect of empathy training given to midwives on the empathic communication skills of midwives and the birth satisfaction of mothers giving birth with the help of these midwives: A quasi-experimental study. *Journal of Evaluation in Clinical Practice*, 27(4), 858–867. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/jep.13523>

THANK YOU

